

*Барегамян С. Х.,
асистент кафедри конституційного,
адміністративного і міжнародного права
Маріупольського державного університету*

МІЖНАРОДНІ ТА КОНСТИТУЦІЙНІ ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОЇ ПРАЦІ

Анотація. Стаття присвячена теоретичному дослідженню чинної системи міжнародних та конституційних гарантій забезпечення прав трудящих-мігрантів з України, їх значенню та ефективності дії. Обґрунтовано рекомендації щодо імплементації міжнародних стандартів, які стосуються захисту прав громадян України у сфері міжнародної праці.

Ключові слова: трудова міграція, міжнародна праця, конституційні гарантії, працівник-мігрант, європейські стандарти, трудові права, джерела правового регулювання.

Постановка проблеми. У період нестабільної політичної ситуації та структурних перетворень в економіці, у сучасних умовах глобалізації та міждержавної інтеграції України спостерігаються негативні зміни в соціально-економічному житті суспільства, що призводить до негативних наслідків, зокрема нерозвиненості та деформованості внутрішнього ринку праці, тривалого масового галузевого та регіонального безробіття, невідповідності середньої заробітної плати в Україні реальним потребам громадян. Через те, що держава сьогодні практично не має довгострокової стратегії та дієвих механізмів щодо посилення конкурентоздатності на національному ринку праці, виникає тенденція до трудової міграції населення більшості регіонів та різних соціальних груп.

Гарантувати захист прав громадян України, які працюють за кордоном, в умовах, коли трудова міграція є некерованою, міграційні процеси – глобальною проблемою людства, а національні способи захисту ще неналагоджені та лише розвиваються, досить важко. У такій ситуації захистити права цієї категорії населення можливо насамперед за допомогою правових норм. Правове підґрунтя працевлаштування за кордоном, міжнародно-правові норми, що регулюють труд мігрантів, захист прав, свобод та інтересів працівника, процедура здійснення та організація виїзду за кордон для працевлаштування, умови, за яких узагалі можлива робота за кордоном, проблеми нелегальної праці за кордоном – питання, вирішення яких за нових кризових умов є важливими не тільки в теоретичному, а й у практичному аспектах, у тому числі шляхом вдосконалення внутрішнього конституційного, трудового й міграційного законодавства України через гармонізацію із законодавством Європейського Союзу, міжнародним правом і поглиблення взаємодії держав на універсальному та регіональному рівнях.

Питання захисту прав і свобод громадян України у сфері міжнародної праці було розглянуто в працях таких учених, як О.Г. Бабенко, А.Б. Венгеров, А.С. Довгерт, В.І. Євінтова, С.А. Іванова, І.Я. Кисельов, В.М. Корельський, І.І. Лукашук, М.М. Марченко, В.С. Нерсисянц, В.І. Олефір, О.І. Піскун, П.М. Рабінович, Ю.І. Римаренко, І.І. Серова, В.Я. Тацій, Ю.М. Тодика, В.Є. Чіркін, С.Б. Чехович, Ю.С. Шемшученко та інших.

Мета дослідження полягає в необхідності теоретичного осмислення чинної системи міжнародного захисту та висвітлення значення й ефективності дії конституційних гарантій

забезпечення прав громадян України, які працюють за кордоном; розробці висновків та рекомендацій щодо імплементації міжнародних стандартів, які стосуються захисту прав трудящих-мігрантів з України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна як повноправний член світового співтовариства визнає та гарантує права й свободи людини, притаманні цивілізованому суспільству. Правове регулювання міжнародної праці для нашої країни є новим напрямом, що майже повністю було відсутнє в радянські часи й ще не в повній мірі склалось наразі. Насамперед в українському законодавстві немає вирішення колізійних проблем, тобто ситуацій, коли повинно бути прояснене таке питання: законодавство якої держави слід застосовувати під час регулювання правовідносин у сфері трудової міграції. Прогалини в законодавстві щодо регулювання міжнародної праці, застарілість, неясність, суперечність діючих норм надають актуальності законотворчій роботі в цій сфері. Вона вже почалась, але носить частковий, фрагментарний характер і не зачіпає багато важливих аспектів регулювання міжнародної праці.

Джерела правового регулювання міжнародної праці в Україні – це міжнародні акти та договори з участю України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, що діють в Україні. У міжнародному праві розроблені як універсальні, так і регіональні стандарти регулювання міжнародних трудових відносин. У рамках Організації Об'єднаних Націй, Міжнародної Організації Праці, Міжнародної організації з міграції, Ради Європи та інших організацій прийнято низку декларацій, міжнародних конвенцій, рекомендацій, хартій, угод і протоколів до них щодо забезпечення прав трудящих-мігрантів.

Так, резолюцією 40/144 Генеральної Асамблеї ООН 13 грудня 1985 р. прийнята Декларація про права людини стосовно осіб, що не є громадянами країни, у якій проживають [1]. Відповідно до ст. 8 цієї декларації іноземці, які проживають на законних підставах на території держави, користуються, відповідно до національних законів, такими правами:

– правом на умови праці, що відповідають вимогам безпеки та гігієни, на справедливую зарплату й рівну винагороду за працю рівної цінності без якої б то не було відмінності, зокрема, жінкам повинні гарантуватися умови праці не гірше за тих, якими користуються чоловіки, з рівною платою за рівну працю;

– правом вступати в професійні спілки й інші організації або асоціації на власний вибір і брати участь у їх діяльності. Користування вказаним правом не підлягає ніяким обмеженням, окрім тих, які передбачені законом та які потрібні в демократичному суспільстві в інтересах державної безпеки чи громадського порядку або для захисту прав і свобод інших;

– правом на охорону здоров'я, медичне обслуговування, соціальне забезпечення, соціальне обслуговування, освіту й відпочинок за умови, що вони виконують вимоги згідно з відповідними правилами, що це не покладає на ресурси держави надмірного тягаря.

Важливими у сфері захисту прав трудящих-мігрантів є положення Міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей, яка була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН, резолюцією 45/158 від 18 грудня 1990 р. [2] Конвенція охоплює всіх робітників, у тому числі прикордонних, сезонних, мандрівних та робітників, які працюють за проектами. Конвенція не стосується студентів, осіб, які перебувають на стажуванні, біженців та апатридів. Серед інших прав, зафіксованих у зазначеній конвенції, право на рівне з громадянами країни ставлення до них у судах і трибуналах (ст. 18); рівне з громадянами країни ставлення під час отримання платні, рівні умови праці та умови зайнятості (ст. 25); право на вступ до профспілок та свободу об'єднань із метою забезпечення та захисту своїх економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ст. ст. 26, 40); рівність доступу працівників-мігрантів та їхніх сімей до навчальних закладів, професійного навчання, соціальних, медичних послуг та культурного життя; гарантується рівність ставлення до працівника-мігранта в разі вступу до кооперативів та госпрозрахункових підприємств без зміни в статусі мігранта, а також право на отримання житла (ст. 43, 45); право переказувати свій зароблені кошти та збереження, особливо суми, необхідні для підтримки сім'ї, з країни праці за наймом до рідної країни або будь-якої іншої (ст. 47).

Резолюцією № 61/177 20 грудня 2006 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Міжнародну конвенцію про захист усіх осіб від насильницьких зникнень [3], яка вимагає від кожної держави вживати ефективних законодавчих, судових та інших заходів для запобігання та викоринення фактів насильницького зникнення на будь-якій території, яка знаходиться під її юрисдикцією. Згідно зі ст. 15 цієї конвенції держави-учасниці співробітничать одна з одною та надають одна одній найповніше сприяння в наданні допомоги жертвам насильницьких зникнень у розшуку, визначенні місцезнаходження чи звільненні зниклих осіб.

Міжнародною організацією праці (далі – МОП) 1 липня 1949 р. прийнято Конвенцію про працівників-мігрантів № 97 [4], що являє собою переглянута Конвенцію МОП «Про працівників-мігрантів» 1939 р., та відповідна Рекомендація щодо працівників-мігрантів (переглянута в 1949 р.) № 86 [5]. Конвенція набрала чинності 22 січня 1952 р. Понад сорок держав ратифікували Конвенцію № 97, а саме: Бельгія, Великобританія, Голландія, Іспанія, Італія, Португалія, Франція, ФРН та інші. Слід зазначити, що СРСР і Сполучені Штати Америки її не ратифікували. Конвенція № 97 містить положення, що стосуються всіх сфер міграції: загальнотеоретичне визначення поняття «трудящий-мігрант»; права й обов'язки трудящих-мігрантів і членів їхніх родин; поширення інформації в галузі трудової міграції, яку держави зобов'язані повідомляти одна одній; надання безкоштовних послуг та інформації на допомогу трудящим-мігрантам; а також інші обов'язки приймаючої держави та відповідальність роботодавців. Конвенція № 97, яка поширюється на трудящих-мігрантів, не застосовується до прикордонних працівників, до осіб, що в'їхали в державу на короткий термін, до осіб вільних професій, артистів і моряків.

Конвенція МОП про зловживання в галузі міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей № 143 від 24 червня 1975 р. [6] та Рекомендації щодо працівників-мігрантів № 151 від 24 червня 1975 р. [7] доповнюють ці законодавчі гарантії, підкреслюючи, що уряди повинні дбати про прийняття не дискримінаційного, а заохочувального законодавства для гарантування рівних можливостей та ставлення у сфері працевлаштування, займання посад, соціальних гарантії, прав профспілок та культурних прав, особистих і колективних свобод робітників-мігрантів.

Україна бере на себе зобов'язання, які випливають із частини II Конвенції Міжнародної організації праці № 173 від 23 червня 1992 р. про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця [8], що передбачає захист вимог працівників за допомогою надання привілею [9].

Статут Міжнародної організації з міграції (далі – МОМ), схвалений 19 жовтня 1953 р. [10], визначає засади міжнародної діяльності МОМ у сприянні мігрантам. Статут МОМ був розроблений на виконання резолюції Конференції з питань міграції, прийнятої 5 грудня 1951 р. у Брюсселі. Поправки до Статуту МОМ були внесені 20 травня 1987 р. і набули правової чинності 14 листопада 1989 р.

Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів від 24 листопада 1977 р. № ETS № 93 [11], яка почала діяти з 1 травня 1983 р., була ратифікована Україною в 2007 р. із застереженням у ст. 28: «Україна визнає право трудящих-мігрантів на створення організацій для захисту своїх економічних і соціальних інтересів, крім політичних партій та професійних спілок» [12]. Документи, необхідні трудящому-мігранту для еміграції та імміграції, видаються якнайшвидше, безоплатно або з оплатою в розмірі, що не перевищує адміністративних витрат на них (ст. 4).

Досить важливі правові гарантії у сфері трудової міграції закладені в Європейській соціальній хартії [13], яка прийнята Радою Європи 18 жовтня 1961 р. і набула чинності в 21 країні Європи. Підписали, але не ратифікували Хартію 10 країн, зокрема й Україна. Європейська соціальна хартія (переглянута) [14], підписана 3 травня 1996 р., об'єднала доповнення, зроблені Додатковими протоколами 1988, 1991, 1995 рр., та ввела низку нових правових гарантії. Поки що її ратифікували 33 держави з 47 країн-учасниць.

Україна ратифікувала Європейську соціальну хартію (переглянуту) 14 вересня 2006 р. [15], приєднавшись до 27 статей та 74 пунктів хартії як документа, що більш повно враховує сучасні реалії в галузі соціального розвитку та соціального забезпечення. Водночас Верховна Рада України не ратифікувала трьох із дев'яти обов'язкових статей, до яких входять ст. 12 (право на соціальне забезпечення), ст. 13 (право на соціальну та медичну допомогу) і ст. 19 (право трудящих-мігрантів та їхніх сімей на захист і допомогу). Україна також не приєдналася до п. 1 ст. 4 цієї хартії, який гарантує право на справедливу винагороду («Визнати право трудящих на винагороду, котра гарантує їм і їхнім сім'ям достатній рівень життя»). При цьому всі зазначені права (крім прав мігрантів) гарантовані Конституцією України.

Необхідно звернути особливу увагу на те, що дуже важливі питання у зв'язку з впровадженням Європейської соціальної хартії (переглянутої) в Україні [16] ще досі залишаються невирішеними:

– Україна не приєдналась до основоположного п. 1 ст. 4 зазначеної хартії, який визнає право працівників на винагороду, яка забезпечує їм і їхнім сім'ям достатній життєвий рівень;

– не приведено відповідно до міжнародних стандартів у національному законодавстві норми щодо малозабезпеченості та бідності, критерії їх встановлення, з метою посилення дієвості всієї системи соціальних та правових заходів у цій сфері;

– з метою збільшення впливовості таких стандартних показників, як мінімальна заробітна плата та мінімальна пенсія, слід вилучити із законодавства всі положення про розмір забезпечення прожиткового мінімуму й обмежити право уряду використовувати цей інструмент під час підготовки державного бюджету та практичного застосування цього розрахункового показника в ході визначення розмірів соціальної допомоги;

– доцільно внести зміни до законів України щодо вилучення показника «рівень забезпечення прожиткового мінімуму» як такого, що не відповідає Конституції України;

– здійснити ревізію нормативно-правової бази з питань безпеки та охорони праці й привести її у відповідність до міжнародних стандартів.

Щодо українського законодавства, то тут можна виокремити такі основоположні закони та підзаконні нормативні акти, які легалізують міжнародну працю та зазначають головні принципи й основні напрями її правового регулювання, регулюють окремі види та різновиди міжнародної праці: закони України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1994 р. [17], «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11 грудня 2003 р. [18], «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 р. [19], «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. [20], указ Президента України «Про Концепцію державної міграційної політики» від 30.05.2011 р. [21], розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану заходів з реалізації Концепції державної міграційної політики» від 12 жовтня 2011 р. [22], угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18 червня 2007 р. [23], розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2015 року», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо інтеграції мігрантів в українське суспільство на 2011–2015 роки».

Відповідно до ст. 33 Конституції України кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, установлених законом. Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну. Докладно положення цієї статті регламентує Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» [18]. Закон відповідно до Конституції України регулює відносини, пов'язані зі свободою пересування та вільним вибором місця проживання в Україні, які гарантуються Конституцією України та закріплені Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про громадянські та політичні права, Конвенцією про захист прав людини та основних свобод і протоколами до неї, іншими міжнародними актами, а також визначає порядок реалізації свободи пересування та вільного вибору місця проживання й встановлює випадки їх обмеження. [24, с. 148]

Порядок реалізації конституційного права громадян України щодо свободи пересування, права вільно залишати територію України визначається Законом України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» [17].

На громадян України, які звернулися з клопотанням про виїзд з України, поширюються всі положення чинного законодавства, вони користуються всіма правами й несуть встановлені законом обов'язки. За громадянами України зберігаються на її території майно, кошти, цінні папери та інші цінності, що належать їм на праві приватної власності. Будь-яке обмеження їхніх громадянських, політичних, соціальних, економічних та інших прав не допускається. Громадянин України за жодних підстав не може бути обмежений у праві на в'їзд в Україну. Порядок в'їзду до іноземної держави регулюється законодавством відповідної держави [24, с. 153]

Конституція України проголошує: «Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяль-

ності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» (ст. 3). Також в Конституції України зазначається: «Україна гарантує піклування та захист своїм громадянам, які перебувають за її межами» (ст. 25) [25].

Громадяни України, які працюють за кордоном, мають права рівні з громадянами України, що перебувають на її території, оскільки «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» (ст. 24). Окрім того, громадяни, виїжджаючи до країни працевлаштування, набувають статусу трудящого-мігранта, який, згідно з міжнародно-правовими нормами та укладеними міждержавними угодами у сфері регулювання трудової діяльності трудящих-мігрантів, має права, рівні із громадянами країни перебування.

Ю.І. Римаренко визначає такі права та свободи людини-мігранта:

- свобода від підневільного стану та зuboжіння;
- право на вільний вибір місця проживання, пересування, облаштування, одруження та створення сім'ї, володіння майном, право мати притулок;
- свобода від катувань чи жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження;
- право на визнання правосуб'єктності, бути відновленим у своїх правах, право на справедливий і гласний розгляд незалежним судом, на невтручання в особисте та сімейне життя [26].

Необхідно також створити умови для реалізації відповідних прав, що може бути забезпечено надійною системою гарантій у цій сфері. Гарантії прав людини закладені в Конституції України. Стаття 22 Основного Закону України проголошує: «Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані» [25]. Національне законодавство передбачає конституційно-правові гарантії захисту прав та інтересів людини та громадянина. Зокрема, Конституція України встановлює право кожного на судовий захист своїх прав: «Права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань» [25].

Як справедливо визначає О.В. Кузніченко, найважливіша функція гарантій трудових прав працівників як правових засобів полягає в досягненні ними цілей правового регулювання. Вона виявляється в тому, що в результаті реалізації правових засобів забезпечується рух і захист трудових прав і законних інтересів працівників, гарантується їх законне та справедливе задоволення [27, с. 28].

Гарантіям у сфері захисту прав громадян України, працюючих за кордоном, притаманні такі ознаки: 1) вони стосуються лише громадян України; 2) вони стосуються не всіх громадян України, а лише тих, які працюють за трудовим договором за

кордоном; 3) у світлі проблеми нелегальної трудової міграції, а також поширення визнання прав нелегальних трудящих-мігрантів гарантії захисту прав громадян України повинні бути поширені й на тих трудящих, які працюють за кордоном нелегально; 4) це є обов'язок держави, який полягає в створенні відповідних соціально-економічних, правових, духовних та інших умов, за яких, по-перше, можлива реалізація прав та свобод громадян, по-друге, можливий захист цих прав; 5) це є діяльність міжнародних і державних організацій із захисту прав людини [28, с. 125].

У питаннях працевлаштування, реалізації трудових і соціальних прав громадяни України та працедавці іноземних держав повинні керуватися дво- та багатосторонніми договорами, укладеними між країнами. Колізійні норми щодо права, яке має застосовуватися до трудових відносин громадян України за кордоном, містяться в договорах про правову допомогу та правові відносини в цивільних і кримінальних справах, угодах про працевлаштування та соціальний захист громадян. Прикладами таких документів у вітчизняному праві можуть вважатися численні двосторонні угоди України з Білоруссю, Вірменією, Литвою, Молдовою, Польщею, Росією, Чехією та іншими країнами. Зазначені нормативно-правові акти регулюють процедуру оформлення документів для працевлаштування, питання віз та соціального захисту, медичного обслуговування працівників, оподаткування, пільг та компенсацій, порядок отримання допомоги в трудових спорах. Зокрема, у цих договорах зазначається, що компетентними в спорах про трудові відносини є суди тієї держави, на території якої виконується, була або мала бути виконана робота, а також суди тієї країни, на території якої є місце проживання відповідача чи позивача (якщо тут перебуває предмет суперечки або майно відповідача). Водночас сторони трудових відносин можуть передбачити й іншу умову щодо компетентності судів (п. 3 ст. 42 Договору про правову допомогу з Польщею [29]).

Висновки. Не зважаючи на те, що головні питання, які виникають у зв'язку з працевлаштуванням українських громадян за кордоном, урегульовано на законодавчому рівні та шляхом підписання дво- та багатосторонніх угод, Україні ще слід докласти значних зусиль для впровадження механізму реалізації відповідних норм. Так, імплементація міжнародних двосторонніх договорів ускладнюється, наприклад, через нестачу людських ресурсів у структурах державних органів, відповідальних за їх утілення, брак спеціалістів зі знаннями іноземних мов та недостатнє фінансування.

Основними нерозв'язаними проблемами залишаються наявність осіб, які працюють за кордоном без належних дозволів; висока частка циркулярних мігрантів, які виїжджають за кордон на сезонні роботи; відсутність міждержавних угод про соціальне та пенсійне забезпечення з деякими країнами, на території яких перебуває значна кількість працівників-мігрантів з України; недостатня ефективність імплементації існуючих угод, що пов'язано й із їхнім змістом, і з вадами механізмів реалізації; зрештою, особливості й неузгодженість законодавства України та країн-реципієнтів вітчизняної робочої сили.

Таким чином, певні кроки в напрямі гарантування захисту прав і свобод громадян України, які працюють за кордоном, зроблені. Проте, як бачимо, нормативно-правове закріплення прав таких громадян практично відсутнє та потребує подальшого вдосконалення. Розроблені програми та плани-заходи виконуються частково, а деякі поставлені завдання переносяться з року в рік, що, безумовно, віддаляє Україну від бажаного визнання та гідного ставлення до неї на світовій арені.

Література:

1. Декларація про права людини стосовно осіб, що не є громадянами країни, у якій проживають : Резолюція ООН від 13 грудня 1985 р. № 40/144 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_227.
2. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей: Конвенція ООН від 18 грудня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_203/page.
3. Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від насильницьких зникнень : Конвенція ООН від 20 грудня 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_h91.
4. Конвенція про працівників-мігрантів (переглянута 1949 року) № 97 : Конвенція МОП від 1 липня 1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_159
5. Рекомендація щодо працівників-мігрантів (переглянута в 1949 році) № 86 : Рекомендації МОП від 1 липня 1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_171.
6. Конвенція про зловживання в галузі міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей № 143 : Конвенція МОП від 24.06.1975 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_163.
7. Рекомендації щодо працівників-мігрантів № 151 : Рекомендації МОП від 24 червня 1975 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_264.
8. Конвенція про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця № 173 : Конвенція МОП від 23 червня 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_286.
9. Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці № 173 1992 року про захист вимог працівників у випадку неплатоспроможності роботодавця : Закон України від 19 жовтня 2005 р. № 2996-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2996-15>.
10. Статут Міжнародної організації з міграції : Статут МОМ від 19 жовтня 1953 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/989_001.
11. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів : Конвенція Ради Європи від 24 листопада 1977 р. № ETS № 93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_307.
12. Про ратифікацію Європейської конвенції про правовий статус трудящих-мігрантів : Закон України від 16 березня 2007 р. № 755-V (755-16) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-16>.
13. Європейська соціальна хартія : Хартія Ради Європи : міжнародний документ від 18 жовтня 1961 р. № ETS 35 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_300.
14. Європейська соціальна хартія (переглянута) : Хартія Ради Європи від 3 травня 1996 р. № ETS 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062.
15. Про ратифікацію Європейської соціальної хартії (переглянутої) : Закон України від 14 вересня 2006 р. № 137-V [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/137-16>.
16. Наближення якості життя окремих груп населення (у першу чергу найменш захищених) до європейських соціальних стандартів: підсумки та пропозиції щодо прискорення просування України до цих стандартів : Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua>.
17. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України [Електронний ресурс]: Закон України від 21.01.1994 р. № 3857-XII. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>
18. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11 грудня 2003 р. № 1382-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>.
19. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 8 липня 2011 р. № 3671-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.
20. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вересня 2011 р. № 3773-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.

21. Про Концепцію державної міграційної політики : Указ Президента України від 30 травня 2011 р. № 622/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/622/2011>.
22. Про затвердження Плану заходів з реалізації Концепції державної міграційної політики : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2011 р. № 1058-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-2011-%D1%80>.
23. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб від 18 червня 2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_851.
24. Фрицький О.Ф. Конституційне право України : [підручник] / О.Ф. Фрицький. – 3-є вид., перероб. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 512 с.
25. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
26. Римаренко Ю.І. Міжнародно-правові проблеми протидії нелегальній міграції та торгівлі жінками (теоретико-методологічний аналіз) / Ю.І. Римаренко, Я.Ю. Кондратьєв, Ю.С. Шемчушенко. – К., 2003. – 532 с.
27. Кузниченко О.В. Правовые вопросы процессуального обеспечения реализации трудовых прав работников / О.В. Кузниченко // Актуальні проблеми науки трудового права в сучасних умовах ринкової економіки : матеріали науково-практичної конференції (м. Харків, 19–20 травня 2003 р.). – Х. : Українська асоціація фахівців трудового права ; Національний університет внутрішніх справ, 2003. – С. 27–30.
28. Сравнительное конституционное право / под ред. А.И. Ковлера, В.Е. Чиркина, Ю.А. Юдина. – М. : Издательская фирма «Манускрипт», 1996. – 729 с.
29. Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24 травня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?code=616_174.

Барегамян С. Х. Международные и конституционные гарантии защиты прав граждан Украины в сфере международного труда

Аннотация. Статья посвящена теоретическому исследованию действующей системы международных и конституционных гарантий обеспечения прав трудящихся-мигрантов из Украины, их значению и эффективности действия. Обоснованы рекомендации относительно имплементации международных стандартов, которые касаются защиты прав граждан Украины в сфере международного труда.

Ключевые слова: трудовая миграция, международный труд, конституционные гарантии, работник-мигрант, европейские стандарты, трудовые права, источники правового регулирования.

Baregamyan S. International and constitutional guarantees of protecting the rights of citizens of Ukraine in the sphere of international work

Summary. The article investigates the current system of the international and constitutional guarantees of the rights of migrant workers from Ukraine, their value and effectiveness. Recommendations, concerning the implementation of international standards relating to the protection of the rights of citizens of Ukraine in the sphere of international work, are reasonable.

Key words: labour migration, international work, constitutional guarantees, migrant worker, European standards, labour rights, sources of legal regulation.